

## Statenvoorstel 58/14 A

Voorgestelde behandeling

Statencommissie : commissie voor Economische Zaken en Bestuur,  
12 september 2014

PS-vergadering : 3 oktober 2014

### Onderwerp

Initiatiefvoorstel PvdA Zonder Veerkrachtige democratie geen  
Veerkrachtig bestuur!

### Datum

4 juli 2014

### Documentnummer

PS: 3619226

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant

### Het voorstel

Provinciale Staten dragen, via dit initiatiefvoorstel, Gedeputeerde Staten op:

1. Gemeenteraden aan te bieden met hen op zoek te gaan naar mogelijkheden om de lokale democratie te versterken.
2. Te onderzoeken welke mogelijkheden er binnen gemeenten zijn om, vanuit gemeenteraden, steun te geven aan het bedenken van en experimenteren met vernieuwende vormen van lokale democratie (doe-democratie), die het doel hebben de politiek dichterbij de Brabantse burger te brengen, en de positie van de burger te versterken, en uiterlijk februari 2015 de bevindingen van dit onderzoek te rapporteren aan de Commissie EZB;
3. Te onderzoeken of er mogelijkheden zijn voor financiële steun of experimenteerruimte vanuit het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, en uiterlijk februari 2015 de bevindingen van dit onderzoek te rapporteren aan de Commissie EZB.
4. Op basis hiervan, samen met gemeenteraden, een programma te ontwikkelen voor steun.
5. De (indicatie van) kosten van dit onderzoek en programma te betrekken bij de begroting van 2015 en dekking te zoeken middels de buffer van 8 miljoen uit de voorjaarsnota 2014.

## Aanleiding

De provincie Noord-Brabant heeft in 2011 in haar coalitieakkoord “*Tien voor Brabant*” afgesproken onderzoek te doen naar bestuurskracht van Brabantse gemeenten. Het provinciebestuur anticipeerde met *Veerkrachtig bestuur* op de taakverzwaring van gemeenten en op het (on)vermogen van gemeenten om taken goed te kunnen uitvoeren. Inmiddels heeft de provincie concrete acties ingezet die moeten leiden tot robuuste (bestuurs- en uitvoerings)organisaties van gemeenten. Opschaling zal daarvan waarschijnlijk het gevolg zijn door fusie en herindeling. Zo wordt de gemeente Maasdonk per 1 januari ingedeeld bij de gemeenten Den Bosch en Oss, en zijn de gemeenten Veghel, Sint Michelsgestel en Sint Oedenrode in gesprek over een fusie.

## Datum

4 juli 2014

## Documentnummer

PS: 3619226

Opschaling van gemeenten is nodig om taken in de toekomst aan te kunnen. Maar opschaling heeft ook een keerzijde: de kans dat de afstand tussen burger en bestuur toeneemt, de kans dat de burger zich minder betrokken voelt bij politiek. En dat is ongewenst. Daarom dient opschaling samen te gaan met aandacht voor de werking van de lokale democratie. Hierover gaat dit initiatiefvoorstel. De kern is dat de PvdA toe wil naar een meer *veerkrachtige democratie* waarbij de gemeenteraden aan zet zijn en de burger centraal staat en zoveel mogelijk invloed heeft. Op deze wijze kan de afstand tussen de burger en het bestuur worden verkleind terwijl de bestuurskracht toeneemt. Zonder Veerkrachtige democratie geen Veerkrachtig bestuur!

In dit voorstel gaan we eerst in op de problemen die we in de samenleving zien waar het gaat om burger en democratie. Daarna gaan we in op de mogelijkheden die er zijn om de democratie veerkrachtiger te maken en de rol die de provincie daarbij zou kunnen spelen. Tenslotte doen wij een concreet voorstel voor de provinciale rol bij veerkrachtige democratie.

## Veerkrachtig bestuur vraagt om veerkrachtige democratie

De inzet van de provincie is om de bestuurlijke en organisatorische slagkracht van gemeenten te behouden en verbeteren zodat zij taken aankunnen. De PvdA ondersteunt dat van harte. In de begroting van 2015 en 2016 van de provincie Noord-Brabant wordt 1,6 miljoen opgenomen als cofinanciering voor kosten die gemeenten maken om hun bestuurskracht te versterken. De signaalwerking die van de voorgestelde cofinanciering uitgaat is belangrijk. We steunen als provincie gemeenten zonder van bovenaf af te dwingen en tonen ons partner en stimulator.

Gemeenten worden groter. Zowel autonoom als door invloed van de provincie. Die beweging is zichtbaar en zal in de komende jaren worden versterkt. Het groter worden van gemeenten moet wat ons betreft samengaan met versterking van de lokale democratie, door

schaalverkleining. Door de betrokkenheid van de burger bij de eigen leefomgeving, en door de invloed daarop te vergroten. Dat noemen we veerkrachtige democratie. Want we maken ons grote zorgen over de werking van de democratie.

**Datum**

4 juli 2014

**Documentnummer**

PS: 3619226

Sinds het “Huis van Thorbecke” is gebouwd zijn er vele veranderingen in de samenleving die een kritische houding ten opzichte van de huidige indeling van het openbaar bestuur rechtvaardigen. Een ervan is de positie van de burger. Die is mondiger en kritischer geworden, beschikt over meer informatie, heeft een publiek podium en toegankelijke media. De huidige burger wacht niet langer af maar neemt zelf het initiatief. De voorbeelden zijn talrijk, maar treffend zijn de vele initiatieven in Noord-Brabant op het gebied van energie en zorg (wijkondernemingen, coöperaties etc.). Dat wordt ook wel “doe-democratie” genoemd.

### **Doe-democratie**

Onderzoek toont aan dat Nederland zich kan verheugen in zeer actieve en betrokken burgers. In toenemende mate wachten burgers niet af wat de overheid doet, maar nemen zij zelf het voortouw. Dit uit zich in tal van initiatieven van individuele of verenigde burgers. Er wordt in dit verband gesproken over een ‘doe-democratie’.

Bestuurders, ambtenaren maar ook de meer geïnstitutionaliseerde maatschappelijke instellingen weten de kracht van burgers helaas nog onvoldoende te benutten. De overheid houdt op dit moment onvoldoende rekening met een samenleving waarin burgers mondig zijn, niet afwachten en zelf initiatieven ontplooien. Daarmee blijft tegelijkertijd het potentieel van de kracht van de burger onderbenut. Om dat te veranderen is een mentaliteitsverandering binnen het openbaar bestuur noodzakelijk.

Het kabinet wil de burger meer ruimte geven en beter betrekken bij het handelen van de overheid. De overheid moet niet meer denken voor de burger, maar uitgaan van de burger. Dit betekent aan de ene kant dat de overheid een stap terug doet; loslaten, ruimte geven aan het initiatief van burgers en meer op dat initiatief inspelen. En aan de andere kant dat de overheid investeert in een nauwere relatie met burgers om de kwaliteit van beleid en uitvoering verder te verbeteren. Een interessante beweging is in dat verband het opzetten van wijkondernemingen op het terrein van bijvoorbeeld zorg en buurtbeheer door bewonerscollectieven. Bij dergelijke initiatieven kunnen overheden een faciliterende rol spelen. Ook in de stedelijke vernieuwing liggen er op dit vlak mogelijkheden, zoals het stimuleren van particulier opdrachtgeverschap en het aanbieden van zogeheten kluswoningen.

Het kabinet zal, in lijn met de motie-Voortman, een reactie op de rapporten van de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) en anderen over de 'doe-democratie' presenteren. Deze reactie alsmede de daaruit voortvloeiende concrete acties zullen in goed overleg met maatschappelijke organisaties en initiatiefnemers tot stand worden gebracht. Op die manier wordt ook recht gedaan aan de WRR-aanbeveling uit het rapport 'Vertrouwen in burgers' om de rol van vliegwiel in de genoemde transitie op te pakken.

Uit: Bestuur in samenhang: de bestuurlijke organisatie in Nederland.  
<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2013/03/28/bestuur-in-samenhang-geïllustreerde-versie.html>

**Datum**

4 juli 2014

**Documentnummer**

PS: 3619226

Er is nog een overweging van belang. De burger is niet alleen kritischer en meer betrokken, de burger is ook cynischer geworden. Er is een toenemend wantrouwen jegens overheid en politiek. De afstand burger-politiek wordt groter en er is een verlies van vertrouwen in democratie. Het dramatische gevolg is een lage opkomst bij verkiezingen. Dat is zorgelijk omdat het fundament onder de democratie wordt verzwakt. We zijn bang dat er, na de economische crisis, sprake is van een crisis in de democratie! En hier kunnen we als politici, ook vanuit het middenbestuur, niet onze ogen voor sluiten!

**Zonder Veerkrachtige democratie geen Veerkrachtig bestuur!**

Onze stelling is daarom: Zonder Veerkrachtige democratie geen Veerkrachtig bestuur! Een veerkrachtige democratie wordt mogelijk door burgers serieus te betrekken bij politieke besluitvorming, en door de invloed van burgers op hun eigen leefomgeving te vergroten. Daarmee wordt voorkomen dat de afstand tussen burger en bestuur wordt vergroot door groter worden van gemeenten.

Wat is de rol van de overheid daarbij? Wat kunnen we als provincie bijdragen? Want zorgen voor invloed in je eigen buurt is vooral een uitdaging voor gemeenten. Daar functioneert de lokale democratie. Toch geloven we in de provinciale rol, omdat we ook een rol hebben bij veerkrachtig bestuur. Veerkrachtige democratie is de andere kant van dezelfde medaille. We kunnen daar als middenbestuur onze ogen niet voor sluiten. We kunnen wel doe-democratie meer mogelijk maken. Maar daarbij is de gemeenteraad aan zet, want zij zijn de lokale volksvertegenwoordigers en staan het dichtst bij de burger.

### **Initiatiefvoorstel**

Het voorgaande brengt ons tot het initiatiefvoorstel “Zonder Veerkrachtige democratie geen Veerkrachtig bestuur!” We willen de positie van de burger, en daarmee van de lokale democratie, versterken. We willen ons daarbij vanuit de provincie vooral richten op de (nieuwe) gemeenteraden. Want zij maken nu de lokale democratie en staan door hun rol als volksvertegenwoordiger het dichtst bij de burger. Hoe kunnen we de gemeenteraden helpen hun lokale democratie te versterken. Hoe krijgen burgers daardoor meer invloed op politieke besluitvorming en hoe krijgen initiatieven van burgers meer ruimte? Hoe versterken we het fundament onder de lokale democratie?

### **Datum**

4 juli 2014

### **Documentnummer**

PS: 3619226

Wij stellen voor om, vanuit de provincie, steun te geven aan gemeenteraden bij het ontwikkelen van en experimenteren met nieuwe vormen van lokale democratie. De gemeenteraden zijn daarbij ons startpunt. Ons voorstel is om op 8 oktober 2014, tijdens de ontmoeting met raadsleden in Tilburg, het voorstel in te brengen en de meningen te peilen. We stellen voor om, bij voldoende draagvlak, met hen te onderzoeken wat er mogelijk en wenselijk is. Wij stellen voor om daarna, op basis van de onderzoeksresultaten, een steunprogramma te ontwikkelen en daarvoor steun te zoeken bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. En we stellen voor om de kosten van dit onderzoek en programma op te nemen in de begroting van 2015 en dat te financieren uit de buffer van 8 miljoen van de voorjaarsnota.

### **Planning**

Het initiatiefvoorstel is aangeboden aan de voorzitter van Provinciale Staten met het verzoek dit voorstel te behandelen in de commissie EZB van 12 september 2014 en daarna ter besluitvorming in de vergadering van Provinciale Staten van 3 oktober 2014. Met deze planning wordt het mogelijk om dit initiatiefvoorstel mee te nemen in het programma van de ontmoeting met Brabantse raadsleden op 8 oktober 2014.

Henk Leenders, fractievoorzitter PvdA